

בתי המשפט

ת.א. 004421/02		בבית המשפט המחוזי בירושלים	
22/01/2006		כב' השופט אהרן פרקש	לפני:

- בעניין:
1. מנשה גביש
  2. ישורון גביש
  3. אביגדור גביש
  4. צופיה גביש
  5. לאה גביש
  6. אסף גביש, קטין
- באמצעות אחיה ואפטרופוסיה החוקיים
מנשה גביש וישורון גביש
7. נעמה גביש
  8. דריה גביש, קטינה
- באמצעות אמה ואפטרופוסיה הטבעית נעמה גביש
9. משה קנר
- כולם ע"י ב"כ עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר

התובעים

נגד

1. ארגון החמאס
2. יאסר ערפאת
3. הרשות הפלשתינאית

הנתבעים

לפסק-דין במחוזי (2008-06-22): [פשר 3158/06](#) מנשה גביש נ' ארגון החמאס שופטים: יוסף שפירא עו"ד: ניצנה דרשן לייטנר, אורלי אהרוני

חקיקה שאוזכרה:

[פקודת הנזיקין \[נוסח חדש\]: סע' 19א\(, \)19ד\(, \)78](#)

מיני-רציו:

* נזיקין – תרופות – פיצויים

* נזיקין – תלויים – תביעתם

* נזיקין – תלויים – זכאותם

במוצאי חג הפסח 2002 פרץ אל בית משפחת גביש באלון מורה מחבל הנמנה על ארגון החמאס, כשהוא יורה לכל עבר. כתוצאה מהיריות נהרגו 4 איש, (להלן: המנוחים).

ביהמ"ש התבקש לפסוק פיצוי גלובאלי בגין נזק לא ממוני בסך 10 מיליון ₪ לכל אחד מהתובעים.

ביהמ"ש המחוזי קיבל את התביעה ופסק כי:

כאשר נפטר אדם, שניזוק בעוולה, עשויה לקום זכות תביעה הן לעזבונו והן לתלויים בו. אשר לתביעת העזבון, קובע סעיף 19(א) לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] (להלן: הפקודה), כי בעת פטירתו של אדם, כל עילות התביעה שהיו עומדות לנפטר כנגד המזיק יוסיפו לעמוד בעינן, לטובת עזבונו, הן בגין נזקים ממוניים והן בגין נזקים בלתי ממוניים. עילות התביעה עוברות ליורשיו של הנפטר במידה ולא מוצו. עפ"י סעיף 19(ד) לפקודה, הזכויות הנתונות לפי פקודת הנזיקין לעזבון של נפטר באות להוסיף על הזכויות הנתונות לתלויים בנפטר לפי הפקודה או כל חיקוק אחר ולא לגרוע מהן. כאשר היורשים והתלויים זהים, והתביעה הוגשה כיוורשים וכתלויים זכאים התובעים לתבוע את סכום הפיצוי הגבוה מבין השניים, היינו הסכום הגבוה מבין זה שנפסק לטובת העזבון וזכותם כיוורשים, לבין זה שנפסק לטובתם כתלויים.

ביהמ"ש פסק כי הנתבע אחראי לאירוע וכי יש מקום לחייבו בפיצוי התובעים.

אשר לנזקי התובעים הרי שהם תבעו פיצוי בגין נזק לא ממוני בלבד. לא נעשתה כל אבחנה האם התביעה מבוססת על זכות התובעים כיוורשים, או חלקם כתלויים, או עקב נזקיהם הישירים כמי שנכחו בעת המעשה.

בתי המשפט בישראל הכירו באפשרות לחייב מזיק בפיצויים עונשיים. המקרה הנוכחי - מעשה רצח נפשע - מתאים ומצדיק פסיקת פיצויים עונשיים כנגד הנתבע. המדובר במעשה טרור, שנעשה מתוך כוונה ומודעות מלאה לגרום למות הנרצחים ולנזק למשפחותיהם, שהרי אין כל הסבר אחר למעשה זה. מאחורי המעשה עומדת שנאה צרופה, שהביאה למותם של המנוחים ולחוויה טראומתית קשה מאוד לתובעים. גובה הפיצויים העונשיים נפסק בכל מקרה לגופו. במקרה דנן, הסכום הכולל המבוקש הינו ראוי, אף כי גם בו אין כדי להקהות את כאבם הקשה של התובעים ששרדו ונאלצים להמשיך בחייהם כאשר הטראומה הקשה תמשיך ללוותם עד סוף ימיהם. אין מקום לעשות אבחנה בין אלו שנכחו במקום לבין אלה שלא היו שם או לגילה הצעיר של התובעת 8.

פסק דין כנגד ארגון החמאס – נתבע מס' 1

התובענה וההליכים

1. פסק דין זה ניתן לבקשת התובעים על יסוד המפורט בכתב התביעה ועדותם של מרבית התובעים לפני, בלא שהוגש כתב הגנה מטעם הנתבע 1.

2. במוצאי חג הפסח תשס"ב, 28.3.02, בשעה 20:30 לערך, פרץ אל בית משפחת גביש, בישוב אלון מורה, אחמד חאפט' עבד אלג'ואד סעדאת, מחבל הנמנה על ארגון החמאס, כשהוא יורה לכל עבר. כתוצאה מהיריות נהרגו דוד גביש, רחל גביש, אברהם גביש ויצחק קנר ז"ל (להלן: "המנוחים").
3. התובעים 1 – 6 הם ילדיהם ויורשיהם על פי דין של דוד ורחל גביש ז"ל (להלן: "דוד" ו"רחל").
- התובעת 7 – נעמה גביש – הינה אלמנתו של אברהם גביש ז"ל (להלן: "אברהם").
- התובעת 8 – דריה גביש – היא בתם היחידה של אברהם ז"ל ונעמה תבלי"א.
- התובע 9 – משה קנר, הינו בנו ויורשו על פי דין של יצחק קנר ז"ל (להלן: "יצחק").
- יצחק היה אביה של רחל וסבם של התובעים 1 – 6.
4. על פי כתב התביעה (סעיף 4), הנתבע 1, ארגון החמאס, הינו ארגון טרור אשר הוקם בשנת 1988 ומטרתו חיסול מדינת ישראל (להלן: "הנתבע" או "ארגון החמאס").
- על פי האמור בסעיף 20 לכתב התביעה, תחקיר שערך צה"ל לאחר האירוע העלה, כי המחבל שייך לארגון החמאס, אשר נטל אחריות למעשה הרצח.
5. כתב התביעה הוגש כנגד ארגון החמאס וכנגד יאסר ערפאת והרשות הפלשתינאית. בשם של השניים האחרונים הוגש כתב הגנה ביום 3.5.2004.
6. משהומצא כתב התביעה לנתבע ולא הוגש כתב הגנה מטעמו, עתרה ב"כ התובעים לבית המשפט ליתן פסק דין על יסוד כתב התביעה. רשם בית משפט זה, כב' השופט י. שפירא, הורה ביום 4.12.03 להעביר את הבקשה לתגובתו של היועץ המשפטי לממשלה, על מנת שיודיע אם יש בדעתו להתערב בהליך זה.
- ביום 8.2.2004 הודיעה עו"ד ליאורה חביליו, מפרקליטות מחוז ירושלים, כב"כ היועץ המשפטי לממשלה, כי **"לעת הזאת, אין בכוונת היועץ המשפטי לממשלה להתייצב להליך הנדון או להביע עמדתו"**.
7. ביום 17.12.2004 הגישה ב"כ התובעים בקשה נוספת למתן פסק דין כנגד הנתבע בהעדר כתב הגנה מטעמו.
- ביום 22.2.04 הורה בית המשפט (כב' השופט י. שפירא) לתובעים **"להגיש תצהירים על מסכת האירוע, חוות דעת רפואית וכן תחשיב נזק מפורט"** בטרם יחליט בבקשה. משלא עשו כן הורה בית המשפט, ביום 18.2.05, על מחיקת התובענה כנגד הנתבע, לאחר שניתנה התראה על כך.
8. ביום 24.5.2005 הגישה ב"כ התובעים בקשה לקביעת מועד לדיון לשמיעת ראיות לנזק וביקשה לפטור התובעים מלהגיש תצהירים ולזמנם למתן עדות.

- במסגרת הדיון בבקשה זו, ביום 21.6.05, הודיעה ב"כ התובעים, כי לא קיבלה את ההחלטה על מחיקת התובענה כנגד הנתבע ומבקשת היא לבטלה ולהותיר על כנה את ההחלטה מיום 22.2.04 בדבר הגשת ראיות לנוקיהם של התובעים.
- עוד הודיעה ב"כ התובעים **" שאין בכוונתה להגיש חוות דעת רפואיות "** וכי **" התביעה מבוססת על נזק לא ממוני בלבד על פי שיקול דעתו של בית המשפט "**.
- בו ביום בוטלה ההחלטה בדבר מחיקת התובענה כנגד הנתבע ונקבע מועד לשמיעת עדויות מי מהתובעים.
9. בישיבה ביום 26.9.05 העידו התובעים 1 – 6. התובעים לאה ואסף היו עדיין קטינים במועד הרצח. מנשה גביש – התובע מס' 1 – לא נכח בבית בעת הרצח.
- כן העידה גבי' דניאלה וייס, אמה של התובעת 7 – נעמה גביש – וסבתה של התובעת 8. יצוין, כי נעמה, שנישאה ועמדה לפני לידה, לא העידה, אולם מאוחר יותר הגישה תצהיר. כן הוגש תצהיר של הפרמדיק חזי צוריאל, שטיפל באברהם טרם מותו. כן העיד משה קנר – התובע מס' 9 – שלא שהה בבית משפחת גביש בעת הרצח.
- בעדותם הנרגשת ביותר תיארו כל אחד מהעדים – אלה שנכחו בעת מעשה הרצח ואלו שלא נכחו במקום באותה עת - את האירוע והסיט שחוו בליל הרצח ואת הקורות אותם לאחר מכן.
10. ב"כ התובעים הגישה סיכומים בכתב, לבקשתה, וכן הגישה חוות דעת כלכליות שהכין הכלכלן ד"ר אבי וייס בגין אובדן הכנסותיהם של אברהם, רחל ודוד.

עיקרי טענות התובעים

11. בכותרת כתב התביעה עתרו התובעים לפצותם בסכום כולל של 176 מיליון ₪. בכתב התביעה (סעיפים 36 – 39) פורט כיצד נחלק סכום זה לראשי נזק שונים בהתאם לתובעים השונים: פיצוי בגין כאב וסבל וקיצור תוחלת חיים של המנוחים, פיצוי עבור הפסד השתכרות ופנסיה של המנוחים, פיצוי עבור עזרת צד ג' ופיצויים עונשיים.
12. בסיפא לסיכומיה ביקשה ב"כ התובעים כך (סעיף 61):

"לאור העדויות קורעות הלב שהועלו בפני בית המשפט, ולאור ההלכות שהובאו לעיל, מתבקש בת המשפט לפסוק פיצוי גלובאלי בסך של 10,000,000 ₪ לכל אחד ואחד מן התובעים. פיצוי זה יתחשב בקיצור תוחלת החיים של המנוחים, באובדן הכנסותיהם לשנים האבודות, בכאב והסבל שעבר ועובר על התובעים, ובאלמנט העונשי שיש בו כדי להביע את סלידת בית המשפט ממעשי הנתבע".

בסיכומיה היפנתה ב"כ התובעים לפסק דינו של הרשם – השופט ד"ר עדי אזר ז"ל [בת.א. \(מחוזי תל-אביב-יפו\) 2276/03 נתן פלד ואח' נ' הרשות הפלשתינאית ואח' \(צורף לסיכומים\)](#), שם נפסק לכל אחד מששת התובעים – בני המשפחה מדרגה ראשונה של שני הנרצחים, רותי פלד ז"ל ונכדתה סיני קינן ז"ל – פיצוי בסך של 12 מיליון ₪ לכל אחד מהם. יצוין, כי פסק דין זה בוטל על ידי בית המשפט המחוזי בתל-אביב (כב' הרשם – השופט ש. ברוך) ביום 30.1.05 [בבש"א 9505/04](#). כן היפנתה לפסק דין נוסף של הרשם – השופט ד"ר עדי אזר ז"ל [בבש"א 11072/04 \(ת.א. מחוזי תל-אביב-יפו 1321/03\) עזבון המנוח גלעד זר ז"ל ואח' נ' מחמוד אלעול ואח' \(צורף לסיכומים\)](#), שם נפסק לכל אחד מתשעת התובעים – אלמנתו ושמונת ילדיה של גלעד זר ז"ל – פיצוי בסך של 10 מיליון ₪ לכל אחד מהם כפיצויים עונשיים. יצוין, כי פסק דין זה בוטל בבית המשפט המחוזי ביום 7.11.05 [\(ע"א 1675/05\)](#) ובקשת רשות הערעור על החלטה זו נדחתה על ידי בית המשפט העליון – כב' השופט א. רובינשטיין – ביום 4.1.06 [\(רע"א 11135/05\)](#).

ב"כ התובעים היפנתה גם לפסקי דין שונים שניתנו בארצות הברית, שם נפסקו לנפגעי טרור שנפגעו בארץ והגישו תביעתם נגד הרשות הפלשתינאית ואחרים, פיצויים בסדרי גודל של מאות מיליוני דולרים.

המסגרת הנורמטיבית

13. כאשר נפטר אדם, שניזוק בעוולה, עשויה לקום זכות תביעה הן לעזבונו והן לתלויים בו. אשר לתביעת העזבון, קובע [סעיף 19\(א\) לפקודת הנוזקין](#) [נוסח חדש] (להלן: "הפקודה"), כי בעת פטירתו של אדם, כל עילות התביעה שהיו עומדות לנפטר כנגד המזיק יוסיפו לעמוד בעינין, לטובת עזבונו, הן בגין נזקים ממוניים והן בגין נזקים בלתי ממוניים. עילות התביעה עוברות ליורשיו של הנפטר במידה ולא מוצו (ראה: [ע"א 140/00 עזבון המנוח מיכאל אטינגר ואח' נ' החברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים בע"מ](#), פ"ד נח(4) 486, 523; [ע"א 148/53 פנץ ו"אגד" קבוצה אופרטיבית בע"מ נ' פלדמן](#), פ"ד ט(3) 1711, 1716-1717). בענייננו לא הוצג צו ירושה המוכיח כי התובעים הינם יורשי המנוחים על פי דין, אולם די בכך כי כתב התביעה מפרש עניין זה [\(ע"א 566/71 מנחם פייג נ' לאה שפיצקופף](#), פ"ד כז(1) 355, 357-358; [ע"א 4396/90 חנה רוזנמן ואח' נ' ד"ר ג'ורג' קריגר ואח'](#), פ"ד מו(3) 254, 257-264; י. זוסמן, [סדרי הדין האזרחי](#), (מהדורה שביעית – 1995), בעריכת ש. לוי, עמ' 117 ה"ש 81). כן יש להוסיף, כי על פי [סעיף 19\(ד\) לפקודה](#), הזכויות הנתונות לפי

פקודת הנויקן לעזובן של נפטר באות להוסיף על הזכויות הנתונות לתלויים בנפטר לפי פקודה זו או כל חיקוק אחר ולא לגרוע מהן (ראה גם **ס' 78** לפקודה).
 14. בנוסף, יש לציין, כי כאשר היורשים והתלויים זהים, והתביעה הוגשה כיורשים וכתלויים זכאים התובעים לתבוע את סכום הפיצוי הגבוה מבין השניים – היינו הסכום הגבוה מבין זה שנפסק לטובת העזובן וזכותם כיורשים לבין זה שנפסק לטובתם כתלויים (ע"א 206/87 קופת חולים נ' עזובן אדיסון, פ"ד מה(3) 72, 80; ע"א 125/57 רובין ואח' נ' מנהל רכבת ישראל, פ"ד יב 1836; ע"א 1503/94 הפניקס הישראלי חברה לביטוח בע"מ נ' עזובן ברמן, פ"ד נא(3) 502, 507-506).

דיון וסיכום

15. אשר לאחריות הנתבע – יש לסמוך על אשר פורט בכתב התביעה בהרחבה ויש מקום לחייב הנתבע בפיצוי התובעים.
 16. אשר לנזקיהם של התובעים. כאמור, בטרם שמיעת העדויות מטעם התובעים הודיעה באת כוחם, כי התביעה הינה לפיצוי בגין נזק לא ממוני בלבד. לכך יש להיעתר וכך יש לפסוק. אכן, הוגשו חוות דעת כלכליות לנזקים הכספיים שנגרמו עקב הרצחם של דוד, רחל ואברהם גביש, אך לא הוגשו ראיות כלשהן לגבי הכנסתם של הנרצחים קודם למותם ואף לא הוגשו תצהירים בנושא זה. לכך יש להוסיף, כי מכתב התביעה ומהסיכומים, לא ברור, ואף לא נעשתה כל אבחנה לכך, האם תביעת התובעים מבוססת על זכותם כיורשים, או חלקם כתלויים, או עקב נזקיהם הישירים כמי שנכחו בעת המעשה, ויש להניח כי חוות הדעת הכלכליות הובאו לתמיכה בבקשה לפסיקת הפיצויים הגבוהים המבוקשים.
 לפיכך נדון בתמצית בזכותם לפיצויים עונשיים.

פיצויים עונשיים

17. בנושא זה דן בהרחבה בית המשפט העליון בע"א 140/00 **עזובן המנוח מיכאל אטינגר ז"ל ואח' נ' החברה לשיקום בתי המשפט בישראל**, פ"ד נח(4) 486, 562. בתי המשפט בישראל הכירו באפשרות לחייב מזיק בפיצויים עונשיים (ע"א 140/00 הנ"ל בע"מ 565-566).

בלא צורך להרחיב, סבורני, כי המקרה הנוכחי מתאים לפסיקת פיצויים עונשיים כנגד הנתבע. מעשה הרצח הנפשע מצדיק פסיקה שכזו. המדובר במעשה טרור, שנעשה מתוך כוונה ומודעות מלאה לגרום למותם של הנרצחים ולנזק למשפחותיהם, שהרי

- אין כל הסבר אחר למעשה זה. מאחורי המעשה עומדת שנאה צרופה, שהביאה למותם של המנוחים ולחוויה טראומתית קשה מאוד לתובעים – שאריהם.
18. גובה הפיצויים העונשיים ייפסק בכל מקרה לגופו. במקרה דנן נראה לי, כי הסכום הכולל המבוקש הינו ראוי, אף כי גם בו אין כדי להקהות את כאבם הקשה של התובעים ששרדו ונאלצים להמשיך בחייהם כאשר הטראומה הקשה תמשיך ללוותם עד סוף ימיהם. אין גם מקום לעשות אבחנה בין אלו שנכחו במקום לבין אלה שלא היו שם (תובעים 1 ו-9) או לגילה הצעיר – כבת שנתיים – של התובעת 8.
19. לפיכך הנני מחייב את הנתבע לשלם לכל אחד מהתובעים סך של 10 מליון ₪. לסכום זה יווספו הפרשי הצמדה וריבית כחוק מהיום ועד לתשלום המלא בפועל.
20. בנוסף אני מחייב את הנתבע לשלם לתובעים הוצאות משפט ושכ"ט עו"ד בסכום כולל של 1.8 מליון ₪ בצירוף מע"מ כחוק.
21. המזכירות תשלח העתק פסק הדין לצדדים.

ניתן היום, כ"ב בטבת תשס"ו (22 בינואר 2006), בהעדר הצדדים.

אהרן פרקש 54678313-4421/02

אהרן פרקש, שופט

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

הודעה למנויים על עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו - הקש כאן